

FAQ Archeologové

Často kladené otázky archeologů a odborné veřejnosti

2021-03-19

Jaký je účel AMČR-PAS?

Je AMČR-PAS v souladu s platnými právními předpisy?

Stejně jako další součástí AMČR, je i AMČR-PAS nástrojem pro sběr, administraci a archivaci dat z terénních archeologických výzkumů majících povahu detektorové prospekce a povrchových sběrů (tedy spadajících do kategorie “archeologický průzkum”) prováděných oprávněnými archeologickými organizacemi a jejich oficiálními spolupracovníky z řad veřejnosti (tzv. občanský či dobrovolný spolupracovník). Z povahy věci není pochyb o legálnosti systému jako takového. AMČR-PAS má sloužit jako nástroj pro jednotný sběr a uchování dat pocházejících z archeologických průzkumů (ať již hromadných či zejména individuálních), na kterých se v rámci platných právních předpisů pod garancí archeologů podílejí amatéři.

Je využívání AMČR-PAS povinné?

Snahou archeologických ústavů není nutit oprávněné organizace do spolupráce s amatéry nad rámec jejich běžné činnosti, dosavadních zvyklostí nebo aktuálně potřebné míry. Probíhali v oprávněné organizaci spolupráce s amatéry, která vede k nabytí movitých nálezů, je ovšem její povinností vést o těchto nálezech evidenci, včetně uchování všech na souvisejících a dostupných metadat. Výzkumy mohou být i nadále administrovány v rámci standardního postupu v AMČR – využívání AMČR-PAS je dobrovolné. AMČR-PAS však byl vytvořen na míru průzkumům prováděným v rámci individuální, ovšem do výzkumné činnosti oprávněných organizací zahrnuté aktivity spolupracovníků. Proto je pro evidence průzkumů vhodnější a usnadňuje plnění souvisejících povinností vůči ARÚ/ARÚB. AMČR-PAS nabízí funkcionality umožňující aktivní participaci amatérských spolupracovníků na tvorbě záznamů, a také jejich kontrolovatelnou míru zpřístupnění hledačské komunitě a široké veřejnosti. Tento aspekt lze vnímat také jako motivační nástroj k legální, odbornými požadavky moderované formě hledání. Čím více bude AMČR-PAS archeology používán, tím větší bude jeho přínos pro uchování informací, vědecký výzkum i prezentaci archeologie. Všechny povinnosti vyplývající z právních předpisů a dohod mezi oprávněnou organizací a AV ČR platí bez ohledu na zvolený typ evidence.

Co je to typ projektu “průzkum”?

Slouží AMČR-PAS pro administraci záchranných nebo badatelských výzkumů?

Po spuštění AMČR-PAS byl zavedena nový typ archeologického projektu “průzkum”, kdy podnětem není stavební nebo jiná destruktivní činnost, ale všeobecné a dlouhodobé ohrožení lokality či většího územního celku přirozenou degradací terénu, zemědělskou činností či nelegálními aktivitami hledačů. Při takovém povrchovém průzkumu je použito nedestruktivních nebo málo destruktivních metod výzkumu. Tyto prospekce mají povahu preventivní záchrany ohrožených movitých památek, vesměs již zbavených svého původního kontextu uložení. Pro tuto kategorii není potřeba žádat stanovisko ARÚ/ARÚB, tak jako je tomu u badatelských výzkumů, které mají proběhnout formou sond či plošných odkryvů; vyžaduje se pouze vložení základního shrnutí projektového záměru do AMČR (*viz vzor*).

Podle jakého klíče je potřeba vytvářet a spravovat jednotlivé projekty?

Pro každou oprávněnou organizaci je doporučeno vytvoření dvou základních projektů na každý kalendářní rok. První by měl sloužit k evidenci výsledků průzkumů prováděných ve spolupráci s amatérskou veřejností v rámci předem vymezeného území (např. okres, výčet obcí v rozsahu působnosti OAO, jednotlivé katastry). Maximální přípustné území takového projektu jsou aktuálně platné hranice samosprávného celku kraj, projekt však může být vytvořen i na jednotlivé katastry či výčet více obcí. Nikdy však nesmí překročit hranice územního rozsahu působnosti OAO. Druhý projekt by měl sloužit k evidenci nálezů nejasného původu (*viz otázka 5, druhý odstavec*), a to v rozsahu působnosti OAO. Pro náhodné nálezy dle § 23 odst. 2 až 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, lze vytvořit samostatný projekt ad hoc. Další projekty lze vytvářet např. při cíleném dlouhodobém sledování konkrétní lokality či skupiny lokalit. Každý projekt umožňuje vést oddělenou evidenci nálezů, čehož lze při jejich správě využívat - dělení mezi projekty by mělo být logické.

Počet vytvořených projektů není omezen, pro lepší organizaci tak lze vytvořit i více projektů dle potřeb oprávněné organizace.

Nálezy jakého původu lze v AMČR-PAS administrovat?

AMČR-PAS cílí na sběr a správu informací o archeologických nálezech pocházejících z ověřené spolupráce se zodpovědnými a zaškolenými spolupracovníky z řad hledačů, která může mít podobu organizované prospekce pod přímým dohledem archeologa, nebo se uskutečňuje v rámci individuální, avšak archeologem schválené a vedené činnosti hledače v rámci konkrétního přihlášeného projektu. Tyto projekty mohou být vymezeny velice obecně a zaštitit tak i širší působení jednotlivých hledačů, v souladu s působností oprávněné organizace vymezené dohodou s AV ČR. Územní rozsah a prováděné aktivity v rámci takového projektu nemohou překračovat územní působnost oprávněné organizace a jakékoliv jiné právně závazné limity vymezující jejich kompetence.

AMČR-PAS neslouží k administraci zjevně nelegální činností nabytých nálezů. Primárním záměrem AMČR-PAS je evidence nálezů od hledačů s prokazatelnou vazbou na konkrétní oprávněnou organizaci.

Nálezy odevzdané oprávněné organizaci, které nepocházejí z území její působnosti nemohou být zapsány a musí být předány organizaci, která na místo nálezu oprávněním disponuje (tam pak zápis do projektu může být na základě odborného posouzení učiněn).

V případě skutečně náhodného nálezu a postupu v souladu s § 23 odst. 2 až 5 zákona o státní památkové péči (č. 20/1987 Sb.), lze archeologický nález v AMČR-PAS zaznamenat.

V AMČR-PAS nelze zaznamenat nálezy, které nebyly fyzicky předány oprávněné organizaci (např. jenom ukázány).

Jak řešit dohody s majiteli pozemků?

Provedení archeologického výzkumu je mimo jiné podmíněno dohodou s vlastníkem (správcem/uživatelé) pozemku.

Jak mají oprávněné organizace přistupovat k této povinnosti při spolupráci s amatéry?

Nepochybně je technicky neproveditelné zajištění dohod zejména u hledačů, kteří pátrají na nových lokalitách a mají velký akční radius. Existuje zároveň řada zemědělců, kteří hledače na pozemek pustí, ale nechtějí vyřizovat příslušné dokumenty.

ARÚ/ARÚB v současné době doporučuje, aby v dohodě uzavřené mezi hledačem a oprávněnou organizací bylo ustanovení, které spolupracovníka zavazuje při své činnosti plně dodržovat veškerá příslušná legislativní ustanovení a zároveň ho zplnomocňuje ke sjednání povolení ke vstupu na pozemek za účelem realizace činností, k nimž je oprávněn. Za případné škody způsobené třetí straně při jeho činnosti nese plnou odpovědnost (dohodu s vlastníkem pozemku není třeba uzavírat písemně).

Co AMČ-PAS a evidence ve sbírkotvorných institucích?

Jak bude řešena problematika vedení dvou až tří samostatných evidencí nálezů ve sbírkotvorných institucích?

Tomuto riziku lze čelit jen částečně. Data z AMČR aktuálně přebírá firma Musoft pro systém Museion. Pokud provede potřebné úpravy svého software, nálezy z AMČR-PAS bude možné zobrazovat a dále využívat v prostředí Museion (obdobně jako lze nyní stahovat údaje o archeologických akcích). Nástroje AIS CR (zejména <https://api.aiscr.cz/>) lze obdobným způsobem využít i v jiných informačních systémech. Konkrétní požadavky musí předložit uživatelé systémů vůči svým dodavatelům, ARÚ nabízí v tomto procesu potřebnou metodickou a technickou podporu.

Na rozdíl od jiných databází je AMČR-PAS jedinou, která je zcela přístupná veřejnosti, je napojená na mapová rozhraní a zajišťuje plnění zákonných povinností. K vyšší pracovní zátěži při zpracování většího počtu nálezů nepochybně dojde, avšak evidenci odpovídající

nárokům památkového zákona se ani v těchto případech nelze vyhýbat (zvýšenou pracovní zátěž představuje i zpracování evidence od hledačů nabytých nálezů formou standardní nálezo-
vých zpráv). ARÚ/ARÚB vynakládají veškeré úsilí, aby přesvědčili zřizovatele oprávněných organizací o nutném posílení personální kapacit dílčích pracovišť a cílené podpoře zavedení AMČR-PAS.

Přírůstková čísla nebo jiné označení nálezů lze do PAS zadat jako evidenční číslo v části formuláře nazývané “Uložení”.

Lze do AMČR-PAS zapisovat archeologické nálezy také zpětně?

Do AMČR-PAS lze zapsat nálezy i zpětně. Zápis by měla provést oprávněná organizace, která nálezy spravuje. Pro zpětný zápis je vhodné vytvořit samostatný projekt či projekty.

Jak má vypadat dohoda mezi OAO a spolupracovníkem?

Jakou formu bude mít spolupráce mezi archeologem a spolupracovníkem?

Co by měla obsahovat dohoda o spolupráci?

Jakou by měla mít formu?

Spolupráce by měla probíhat primárně na základě dohody o spolupráci. Pro dohodu je z důvodu transparentnosti a evidence důrazně doporučována písemná forma. Mezi náležitosti dohody patří: - Jednoznačná identifikace spolupracovníka (potvrzení o spolupráci je nepřenositelné); - Stanovení územního a časového rozsahu spolupráce; - Stanovení organizačních pravidel odevzdávání nálezů komunikace archeologa a spolupracovníka; - Kontaktní údaje spolupracovníka a archeologa (telefon, e-mail, atp.)

Vzor dohody o spolupráci lze najít zde: [stáhnout](#)

Vzor protokolu o proškolení spolupracovníka lze najít zde: [stáhnout](#)

Vzorovou dohodu o spolupráci lze v případě odlišné praxe oprávněné organizace nahradit jinými nástroji pracovněprávních vztahů, jako jsou zejména Dohoda o provedení práce (DPP) nebo Dohoda o pracovní činnosti (DPČ). Takový postup se jeví z hlediska dlouhodobého budování okruhu spolupracovníků kolem oprávněné organizace vhodný zejména pro zkušené, dlouhodobě spolupracující a dostatečně prověřené zájemce. 10. Jak se budou amatérští spolupracovníci prokazovat?

Spolupracovník musí být schopen se prokázat potvrzením (či průkazkou) o spolupráci. Potvrzení musí umožnit srozumitelně a lehce identifikovat, na jaké území bylo vydáno, komu bylo vydáno (není přenositelné), na jakou dobu bylo vydáno (doporučujeme 1 rok s možností prodloužení). Musí být na něm i přímý (ideálně neustále funkční) kontakt na vydávajícího, resp. na archeologa zodpovědného za provádění průzkumu. Doporučujeme do potvrzení vložit též identifikační číslo spolupracovníka podle AMČR-PAS, neboť jde o nezaměnitelný a kontrolovatelný údaj (např. U-001234).

V současné době není jednotná forma potvrzení (či průkazky), vystaveného oprávněnou organizací, zaváděna. Pouze se požaduje, aby obsahovalo všechny výše uvedené údaje. V

počáteční fázi budou sledovány názory a představy zástupců oprávněných organizací a jejich zřizovatelů, zejména krajů. Nelze vyloučit, že některé organizace či kraje mohou preferovat vlastní řešení, včetně snadno identifikovatelné vlastní grafické podoby. V případě zájmu není pro ARÚ/ARÚB problém jednotnou formu průkazky navrhnout a vyrobit, pokud o to jednotlivé organizace či regiony projeví zájem.